

نگاهی بر آخرین وضعیت پل های تاریخی و مرزی رود ارس - یادداشت

با آغاز مناقشه قره باغ و اشغال تاسف بار بخش مهمی از خاک جمهوری آذربایجان توسط ارمنستان و به علت وضعیت خاص و خالی از سکنه کرانه شمالی رود ارس و حساسیت های نظامی همسایگان شمالی ایران، سال های سال است که هیچ گونه ترددی از پل های تاریخی و همچنین مرزی بنا شده بر رود ارس صورت نگرفته و اکثر این پل ها در اثر بی توجهی دچار تخریب شده و نیاز به مرمت اساسی دارند.

به گزارش آران نیوز؛ در نزدیکی سد خداآفرین و شهر خمارلو دو پل قدیمی به چشم می خورد که یکی در حال خراب شدن است و نیاز اساسی به مرمت و نگهداری دارد. لیکن دیگری تعمیر شده و قابل استفاده میباشد. طول این پل ۱۶۰ متر است که ۱۲۰ متر متعلق به جمهوری اسلامی ایران و مابقی متعلق به جمهوری آذربایجان است. این پل تنگ ترین معبر رود ارس به شمار می رود که بستر سنگی داشته ولی سایر قسمت های رود آهکی و نرم است.

پل های خداآفرین در میان دو قسمت از سرزمین آذربایجان یعنی قره داغ و قره باغ بنا شده و به تعداد دو دهنه و با فاصله 800 متر از یکدیگر در باریک ترین نقطه این رودخانه ساخته شده اند. این دو پل از نظر مهندسی و معماری با یکدیگر تفاوت دارند. تقریباً یک سوم از پل قدیمی تر در سال 1828 پس از عهدنامه ترکمنچای از قسمت متصل به دو ساحل منفجر گردید.

آنچه از منابع تاریخی و مدارک باستان شناسی بر می آید، از روزگار باستان و در دوره های مختلف، پل های متعددی بر روی رودخانه ارس بنا شده است که قدیمی ترین آنها متعلق به اوایل هزاره اول قبل از میلاد است. اما از پلی بنام خداآفرین اولین بار حدود سال 740 ه.ق در کتاب (نزه القلوب) حمدالله مستوفی یاد شده است.

پایین تر از پل سنگی، پل دیگری با آجر پخته وجود دارد. چون رودخانه در این قسمت عریض تر است، طول پل و تعداد دهانه آن بیشتر می باشد. این پل 200 متر طول و 4/5 متر عرض و 15 دهانه دارد. برای این پل نیز موج شکن های مخصوصی ایجاد شده است. اندازه آجر ها و معماری پل مذکور، نشان از احداث آن را در قرن 13 می باشد.

برخی ها از محققان معتقدند پس از سست شدن پل سنگی، پل آجری دوم ساخته شده است و برخی دیگر علت ساخته شدن دو پل را جهت اخذ گمرک و مراودات اقتصادی و تجاری مربوط دانسته اند و گمان دیگر این است که پل اول نقش کمک رسان داشته و برای کم کردن نیروی امواج در زمان سیل و پل دوم برای رفت و آمد سالم و بی خطر به کار می رفته است و استفاده از یک پل برای حمل و نقل و رفت و آمد انسان ها و استفاده از پل دیگر برای عبور حیوانات و احشام احتمالی دیگر برای چرایی ساخته شدن این دو پل در کنار یکدیگر است.

در هر دو سوی رود قراولخانه؛ هایی احداث شده بود. قراولخانه شمالی جایی بلندتر از رودخانه ساخته شده و اکنون در میان اهالی به قیزقالاسی معروف است و قراولخانه جنوبی نیز درست روبروی پل سنگی و به صورتی مستحکم بنا گردیده است. از این پل ها شاهد که شاهد وقایع تاریخی تلخ و شیرین بسیاری میان ایران و سرزمین آن سوی ارس بوده اند به عنوان نماد دوستی و پیوند یاد می شوند و بر این اساس پل بزرگ به شماره ۱۸۵۸ (به دوره ی قرون اولیه اسلامی) و پل کوچک به شماره ۱۸۵۹ (به دوره ی صفویه)، در پنجم اسفند سال ۱۳۷۶ در فهرست آثار ملی ثبت گردیده اند.

گفتنی است در دوران قبل و بعد از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی چندین موافقتنامه در راستای احداث سدهای زراعی و نیروگاهی بر روی رودخانه مرزی ارس بین دولت های حاکم بر شمال رود ارس و جمهوری اسلامی ایران منعقد گردید و بر این اساس عملیات عمرانی در حوزه های مختلف از جمله پل ها و جاده های کارگاهی در راستای کمک به ساخت سد و آب بند ها آغاز و در برخی حوزه ها به بهره برداری رسید. ولی متأسفانه با آغاز مناقشه قره باغ که منجر به اشغال تاسف بار بخش مهمی از خاک جمهوری آذربایجان توسط ارمنستان گردید این پل ها بلا استفاده مانده و به علت وضعیت خاص و خالی از سکنه کرانه شمالی رود ارس و حساسیت های نظامی همسایگان شمالی ایران، سال های سال است که هیچ گونه ترددی از هیچ یک از پل های فوق الذکر صورت نگرفته و اکثر این پل ها در اثر عدم توجه دچار تخریب شده و نیاز به مرمت اساسی دارند.